

РЕШЕНИЕ

№ 191

гр. Варна, 26.02.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ОКРЪЖЕН СЪД – ВАРНА, III СЪСТАВ ГО, в публично заседание на двадесети февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Невин Р. Шакирова

Членове: Николай Св. Стоянов
мл.с. Виляна Н. Михалева

при участието на секретаря Галина Г. Славова
като разгледа докладваното от Невин Р. Шакирова Въззивно гражданско дело № 20243100500107 по описа за 2024 година

Производството е по реда на глава XX от ГПК.

Образувано е по повод въззивна жалба на Област, с административен център гр. Варна, представлявана от областния управител срещу Решение № 3432 от 25.10.2023г. по гр.д. № 2362/2023г. по описа на ВРС, 43-ти състав, **В ЧАСТИТЕ**, с които на основание чл. 285 вр. чл. 140, ал. 3 от КТ и л. 86, ал. 1 от ЗЗД въззивникът е осъден да заплати на В. М. Ф. с ЕГН ***** сумата от **802 лева**, заявена като частичен иск от иск с цена на цялото вземане от 1632 лева, представляваща паричната равностойност на безплатна храна, за периода от 27.02.2020г. до 31.12.2022г., ведно със законната лихва, считано от датата на подаване на исковата молба в съда – 27.02.2023г. до окончателното плащане, както и сумата от **120 лева**, заявена като частичен иск от иск с цена на цялото вземане от 482.14 лева, представляваща обезщетение за забава в плащането на паричната равностойност на безплатна храна, дължимо за периода от 27.02.2020г. до 31.12.2022г., начислено за периода от 01.04.2020г. до 26.02.2023г.

Жалбата е основана на оплаквания за неправилност и необоснованост на решението в обжалваните части, поради неправилно възприемане от първоинстанционния съд, че полагането на труд под формата на нощни смени нарушава нормалния режим на хранене на работника. Посочено е, че приемането на храна през нощта не е съвместимо с обичайните стандарти, но дори да се приеме за нормално, то ищецът разполага с възможност да носи храна със себе си, щом навиците му предполагат използването на храна и през нощта.

Съответно ако липсват такива нужди, то не е налице необходимост и от паричното им компенсиране. В случая областният управител, в качеството му на работодател е издал Заповед № РД-23-7706-35/21.02.2023г., с която на основание чл. 7, ал. 2 от Наредба № 11 от 21.12.2005г. за определяне на условията и реда за осигуряване на безплатна храна е определил служителите, на които се полага безплатна храна и нейната стойност. След като за претендиращият минал период такава заповед не е имало, то работодателят не дължи средства за времето преди 21.02.2023г. Само организацията на труда не е основание за приложение на чл. 2 от цитираната наредба, а специфичният характер на труда и специфичната организация на труда са кумулативно изискуемите фактори, които съгласно чл. 285, ал. 1 от КТ поражда задължението на работодателя за осигуряване на безплатна храна. В случая не са налице рискови фактори, няма изискване за работа на открито, нито вредни условия, дискредитиращи здравния статус на работника, нито нормалният режим на хранене е възпрепятстван от трудовите задължения на ищеца. Работата на ищеца няма специфичен характер. Освен това след като ищецът е получавал ваучери за храна, то безплатна храна не му се дължи на друго основание съгласно чл. 9 от Наредба № 11/2005г., без значение на какво основание областният управител е предоставил ваучерите на всички служители в администрацията му. Отправя в тази връзка искане решението в обжалваните части да се отмени и вместо него се постанови друго, с което исквете да се отхвърлят като неоснователни.

В отговор на жалбата от В. М. Ф. оспорва доводите в нея. Поддържа други, с които обосновава правилност законосъобразност на решението на ВРС, което моли да се потвърди.

В хода на проведеното по делото съдебно заседание, страните поддържат изразената позиция по спора, като всяка претендира присъждане на разноски.

При проверка валидността и допустимостта на обжалваното решение, съобразно нормата на чл. 269, пр. I от ГПК, съдът не открива пороци, водещи до неговата нищожност или недопустимост. По останалите въпроси, за да се произнесе съдът съобрази следното:

Производството пред ВРС е образувано по предявени от В. М. Ф. срещу Областна администрация, с административен център гр. Варна съединени в условията на първоначално обективно кумулативно съединяване на осъдителни иски **с правно основание чл. 285 вр. чл. 140, ал. 3 от КТ и л. 86, ал. 1 от ЗЗД** за осъждане на ответника да заплати на ищеца след допуснато изменение в размера на исквете с протоколно определение от с.з. от 25.09.2023г., сумата от **802 лева**, заявена като частичен иск от иск с цена на цялото вземане от 1632 лева, представляваща паричната равностойност на безплатна храна за периода от 27.02.2020г. до 31.12.2022г., ведно със законната лихва, считано от датата на подаване на исквата молба в съда – 27.02.2023г. до окончателното плащане, както и сумата от **120 лева**, заявена като частичен иск от иск с цена на цялото вземане от 482.14 лева, представляваща обезщетение за забава в плащането на паричната равностойност на безплатна храна, дължимо за периода от 27.02.2020г. до 31.12.2022г., начислено за периода

от 01.04.2020г. до 26.02.2023г.

Фактическите твърдения, на които се основават исковете са, както следва: по силата на сключен трудов договор от 29.04.2011г. ищецът заемал длъжност „изпълнител-оперативен дежурен на ОСС“ при ответната администрация – работодател Работил по месечни поименни графици за периода, за който е установено сумирано изчисляване на работното време, с което изчисляването е месечно и труда е полаган по разпореждане на работодателя. Работният му ден бил 12 часов. Това фактическо положение, което датира от възникване на ТПО е обективизирано едва с Заповед № РД-16-7711-7/01.06.2016г. на областния управител, с която е въведена работа по график на служителите, заемащи длъжност „изпълнител – оперативен дежурен на ОСС“ при сумарно изчисление на работното време с период 6 месеца. На 08.06.2020г. съществуващият между страните трудов договор бил прекратен, като на същата дата между страните е сключен нов трудов договор № 134/08.06.2020г. за заемане на същата длъжност и работно време по график на смени. Въпреки специфичната организация на труда и дадените по 147 броя дежурства за времето от 2020-2022г., работодателят не е осигурил безплатна храна за целия период на действие на описаните трудови договори до 31.12.2022г., нито е изплащал на ищеца нейната парична равностойност, въпреки изпълняваната работа на 12 – часов работен ден при сумирано изчисляване на работното време. За времето от 01.06.2016г. до 31.12.2022г. ищецът има отработени общо 816 дни, като следва да му се заплати сумата от поне 2 лв./смяна за компенсиране на безплатната храна с парично обезщетение. А от датата на забавата за изпълнение на всяко задължение дължи и законна лихва. Със Заповед № РД 23-7706-35/21.02.2023г. на областния управител е предвидено, че считано от 01.01.2023г. стойността на безплатната храна е 5.92 лв. за отработена смяна, а при липса на заповед на работодателя, стойността на дължимата храна следва да се определи по реда на чл. 5 от Наредбата № 11/21.12.2005г. Отправил поради изложеното искане за положително произнасяне по предявените искове.

В отговор на исковата молба, Областна администрация, гр. Варна, представлявана от областния управител оспорила предявените искове по основание с аргумент, че е налице обективна невъзможност претенцията на ищеца да бъде удовлетворена предвид липсата на укоримо поведение от страна на работодателя – същият е положил възможните усилия да осигури необходимите средства от първостепенния разпоредител, но той не ги е предоставил. Посочила, че предназначението на безплатната храна е обвързано със здравословните и безопасни условия на труд, поради което се дължи само в случаите, изрично предвидени в чл. 285 от КТ вр. чл. 4, ал. 2 от Наредба № 11/2005г., като замяната ѝ с парична равностойност е недопустима. За да възникне задължение за осигуряване на безплатна храна за работодателя, в тежест на работника е да докаже рисковите фактори, специфичният характер и обременяващите условия в организацията на труда, каквито доказателства в случая не са представени. Съгласно Указание на МТСП и МЗ за прилагане на Наредба № 11/2005г. за определяне на условията и реда за осигуряване на безплатна храна, специфичният характер на труда и специфичната организация на труда са фактори,

които следва да действат кумулативно съгласно чл. 285, ал. 1 от КТ. В случая на ищеца, единственото отклонение от нормалния житейски режим е задължението му да стои буден нощем и това е обстоятелство, което не може да бъде неутрализирано с предоставянето на храна. Същият не полага труд в екстремна среда, нито длъжността му изисква необичайни усилия или излагане на увреждащи влияния при изпълнението, а единствено полагането на 12-часови дежурства не съставлява специфична организация на труда. Наред с това работодателят не е издал заповед по чл. 7 от Наредбата, поради което ищецът няма право на безплатна храна, смисълът на която поначало е здравна превенция, а не извличане на икономическа облага. Наред с това в края на 2022г. ищецът получил ваучери за храна Sodexo на стойност 600 лв., надхвърляща дневната ставка за храна по Наредба № 11 за години отработени смени. А според указанията за прилагане на наредбата може да бъде предоставяна храна и под формата на ваучери за храна. Отправила искане поради изложеното предявените искове да се отхвърлят с извод за неоснователност.

СЪДЪТ, след преценка на становищата на страните, събраните по делото доказателства, по вътрешно убеждение и въз основа на приложимия закон, приема за установено следното от фактическа страна:

Няма спор в отношенията между страните, че са обвързани от трудово правоотношение, по силата на което ищецът заема при ответника длъжността „изпълнител – оперативен дежурен на ОСС“, при уговорено работно време на смени, по график, както и че по силата на същото ищецът е престира труд на 12-часови работни смени, при сумирано изчисляване на работното време първоначално за период на отчитане от 6 месеца, а по силата на заповед № РД-21-7711-5/14.06.2021г. на областния управител – с период на отчитане 4 месеца.

Съгласно длъжностна характеристика на длъжността „изпълнител оперативен дежурен на ОСС“, служителят дава денонощни дежурства и оповестява ръководния състав на Областна администрация Варна и общините, при: привеждане на областта в различни състояния и степени на готовност при военно време; кризи, стихийни бедствия и крупни производствени аварии; мобилизация, разсредоточаване и евакуация; подпомага и организира мобилизационни граждански ресурси за отбраната на страната.

Пред ВРС е проведена ССЧЕ, от заключението на която се установява, че за периода от 01.03.2020г. до 31.12.2022г. ищецът е изпълнил 415 бр. 12-часови дежурства, за които стойността на храната е в размер на 830 лева. Размерът на лихвата за забава, начислена за периода от първата дата на последващия месец на престирането на труд до датата на предявяване на исковата молба в съда – 26.02.2023г. при компенсиране на безплатната храна с парично обезщетение от 2 лева на работна смяна, за период на главното задължение от м.03.2020г. до м.12.2022г., възлиза в размер на 130.85 лева, с период на начисляване от 01.04.2020г. до 26.02.2023г.

СЪДЪТ, въз основа на така установеното от фактическа страна, прави следните правни изводи:

Предмет на разглеждане са искове с правно основание чл. 285, ал. 1 от КТ и чл. 86,

ал. 1 от ЗЗД.

Установено е по делото, че страните са обвързани от трудово правоотношение, по силата на което ищецът заема при ответника длъжността „изпълнител – оперативен дежурен на ОСС“. По силата на това трудово правоотношение в рамките на исковия период ищецът е престириал труд на 12 часови работни смени, по утвърден от работодателя график, при сумирано изчисляване на работното време първоначално за период на отчитане от 6 месеца, а след 14.06.2021г. – с период на отчитане 4 месеца.

Спорен по делото е въпросът дали престирането на работната сила от работника при 12-часов работен ден при сумирано изчисляване на работното време съставлява специфична организация на труда, при която за работодателя възниква задължение да осигури на същия безплатна храна, както и може ли работникът или служителят, който е имал право на безплатна храна и на който не е била осигурена такава във времето, в което е било необходимо и дължимо, да претендира равностойността ѝ в пари за минал отработен период.

По спорните отношения, съдебният състав съобрази, че задължението на работодателя да осигурява безплатна храна и/или добавки към храната е съставна част от общото му задължение за създаване на здравословни и безопасни условия на труда, така че опасностите за живота и здравето на работника или служителя да бъдат отстранени, ограничени или намалени, уредено в разпоредбата на чл. 275, ал. 1 от КТ. Осъществяването на държавната политика по осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд е възложено на органите на изпълнителната власт в рамките на своите правомощия съгласно чл. 275, ал. 2 от КТ. Освен осигуряване на безплатна храна, тези условия включват още задължението на работодателя за провеждане на инструктаж и обучение /чл. 281/; осигуряване на санитарно-битово и медицинско обслужване /чл. 282/; осигуряване на специално работно облекло и лични предпазни средства /чл. 284/ и др.

Съгласно чл. 285, ал. 1 от КТ на работниците и служителите, които работят в предприятия със специфичен характер и организация на труда, работодателят осигурява безплатна храна и/или добавки към храната. Условията и редът за осигуряване на безплатна храна и/или добавки към нея са уредени в Наредба № 11 от 21.12.2005г., издадена от министъра на труда и социалната политика и министъра на здравеопазването, Обн., ДВ, бр. 1 от 3.01.2006г.

В чл. 2, ал. 1 от Наредбата е уредено задължението на работодателя да осигурява безплатна храна за работниците и служителите за специфичен характер на труда, а в чл. 2, ал. 2 от Наредбата – същото задължение за работи при специфична организация на труда, като работниците и служителите, които работят и в първия и във втория вид предприятия имат право на безплатна храна и/или добавки към нея. Под "специфичен характер" на труда следва да се разбират обективно съществуващи условия на работната среда, например опасни или рискови за здравето или изискващи специфичен хранителен и питеен, калориен режим условия, при които се изпълняват трудовите задължения, а "специфичната

организация" на труда е особена, различаваща се от нормалната организация на работа, например по отношение на работното време, на смените, на въвеждане на специфични режими на организация, на застъпване на работа. Съгласно чл. 2, ал. 2, т. 2 от Наредба № 11/2005г. за работи при специфична организация на труда се осигурява безплатна храна и/или добавки към нея на работниците и служителите, които работят на 12-часов работен ден при сумирано изчисляване на работното време. Безплатна храна и/или добавки към нея получават работници и служители само за дните, когато работят при условията на чл. 2 /чл. 4, ал. 2 от Наредбата/. На основа на оценката на риска работодателят след предварителни консултации с представителите на работниците и служителите и комитета/групата по условия на труд, и писмено съгласуване със службата по трудова медицина с писмена заповед определя работниците и служителите, които имат право на безплатна храна, както и видът и стойността на храната /чл. 7, ал. 1 и ал. 2 от Наредбата/. А стойността на безплатна храна и/или добавки към нея по тази наредба не може да бъде по-малко от два лева на ден за работник или служител /чл. 5, ал. 1 от Наредбата/. За предприятие със специфична организация на труда може да се приеме всяко място, предприятие, администрация, учреждение, организация, кооперация, заведение, обект и други подобни, където се полага наемен труд и естеството на работа налага установяване на 12-часов работен ден при сумирано изчисляване на работното време.

Безспорно, ищецът на длъжност „изпълнител – оперативен дежурен на ОСС“ при Областна администрация – Варна е работил по утвърден график, полагайки труд в исковия период в режим на 12-часов работен ден при сумирано изчисляване на работното време. Специфичният характер и организация на труда по смисъла на чл. 285, ал. 1 от КТ са именно тези специфични условия на труд, които очертават особеностите на престоирания от работника или служителя труд при изпълнение на трудовата му функция и са определени в чл. 2 от Наредба № 11/2005г. именно като работа при условията на 12-часов работен ден при сумирано изчисляване на работното време /чл. 2, ал. 2, т. 2/. Следователно, В. Ф., в качеството му на работник полагащ труд при условията на 12-часов работен ден по утвърден от работодателя график при сумирано изчисляване на работното време в периода от 27.02.2020г. до 31.12.2022г. е имал право на безплатна храна и/или добавки към нея. В рамките на този период е установено от заключението на ССЧЕ, което не е оспорено по делото и съдът кредитира като обективно дадено, съобразно графици за дежурства по месеци и присъствени форми за явяване на работа, ищецът положил 415 броя 12-часови дежурства, чиято парична равностойност /по 2 лева на смяна съгласно чл. 5, ал. 1 от Наредбата/ възлиза на сумата от 830 лв. Ответникът не е навел възражения в процеса, че е изпълнил задължението си за осигуряване на безплатна храна за дните, в които ищецът е работил при условията на чл. 2, ал. 2, т. 2 от Наредба № 11/2005г., а непредоставянето на безплатна храна от работодателя е обстоятелство обявено пред ВРС за безспорно и ненуждаещо се от доказване. Развитите във въззивната жалба съображения относно стандартния режим на хранене на човека; конкретните хранителни навици и нужди на ищеца; липсата на издадена от областния управител заповед за определяне на условията и реда за осигуряване на безплатна храна и определяне на служителите, на които се полага

безплатна храна и нейната стойност на основание чл. 7, ал. 2 от Наредба № 11 от 21.12.2005г. за процесния период и липсата в случая на специфичен характер на труда по смисъла на чл. 2, ал. 1 от Наредбата съдът приема за несъстоятелни и нямащи отношение към пораждането на задължението на работодателя по чл. 285, ал. 1 от КТ.

След като е имал право, но не е получил и не му е била осигурена, то работникът има право на паричната равностойност на полагаемата му се безплатна храна за отработените дни при условията на специфична организация на труда за миналия период. Забрана за замяна на безплатната храна със заплащане на нейната равностойност в действащата нормативна уредба не се съдържа за разлика от отменената уредба за безплатната предпазна храна /ред. на чл. 285, ал. 2 от КТ, Обн. - ДВ, бр. 27 от 1986г.; ред. на чл. 285, ал. 3 от КТ, Изм. - ДВ, бр. 100 от 1992г. и ред. на чл. 285, ал. 3 от КТ, Доп. - ДВ, бр. 25 от 2001г./. С § 3 от ЗР на Наредба № 11 от 21.12.2005г. за условията и редът за осигуряване на безплатна храна и/или добавки към нея /Обн., ДВ, бр. 1 от 3.01.2006г./ е отменена Наредба № 8 от 24.04.1987г. за безплатната предпазна храна на работниците, заети в производства, свързани с вредни за здравето последици /отм., ДВ, бр. 1 от 3.01.2006г./, съгласно чл. 10, ал. 3 от която е изрично забранено заменянето на храните с пари или с продукти. Такава забрана изрично е уредена по отношение на личните предпазни средства в чл. 284, ал. 4 от КТ в актуалната редакция на текста. От друга страна, след като работата при условията на специфична организация на труда е извършена и на правоимащия работник не е била осигурена безплатна храна по време на осъществяване на тази работа, съдът приема, че единственият начин за компенсиране на неосигурената на работника храна е заплащане на нейната парична равностойност. Законодателният разум действително е безплатна храна да се осигури на работниците и служителите с оглед спецификата на организацията на труда откъм продължителността на работното време в една смяна при сумирано изчисляване на същото по и във време на престиране на тази смяна в натура и уредената преди актуалната редакция на чл. 285 от КТ забрана за замяна на безплатната храна със заплащане на нейната равностойност е относима по време именно към момента престиране на труда и изпълнение на задължението на работодателя да осигури безплатна храна на работника. След като това задължение не е изпълнено от работодателя във времето, в което е следвало да бъде изпълнено, то на работника следва да се признае правото да получи равностойността на неполучената безплатна храна за дните, в които е работил при условията на чл. 2, ал. 2, т. 2 от Наредбата в пари, като обезщетение за неосигурената му безплатна храна докато е престира труд. В закона не е уредена изрична забрана в случаите, в които е била дължима, но не е била предоставена на работника по време на служебната му ангажираност в натура, същият впоследствие да бъде компенсиран с плащане на паричната ѝ равностойност. Без значение в тази връзка е обстоятелството дали за исковия период областният управител е издал заповед по чл. 7, ал. 1 от Наредбата или не е издал такава.

Неоснователно на следващо място е позоваването на чл. 9 от Наредба № 11/2005г. с аргумент за получени от ищеца ваучери за храна. Няма спор по делото, че освен ищеца, такива ваучери са получени от всички останали работници и служители, наети при

въззивната администрация, в т.ч. и самият областен управител и че изплащането им не е обусловено нито от специфичния характер на труда, нито от специфичната организация на труда, нито пък, че тези средства имат предназначението именно на безплатната храна по смисъла на чл. 285, ал. 1 от КТ. Няма спор по делото и от приетите писмени доказателства се установява, че предоставените на служителите в областна администрация – Варна ваучери за храна за месеците октомври, ноември и декември 2022г. са социални разходи, предоставени в натура на работници и служители и лица, наети по договор за управление и контрол, включващи и разходите за ваучери за храна на хартиен носител по смисъла на чл. 204, ал. 1, т. 2, б. „б“ от ЗКПО или допълнителни трудови възнаграждения, изплащани в натура по смисъла на чл. 269, ал. 2 от КТ. Ето защо не е налице дублиране на безплатна храна на различни основания и чл. 9 от Наредба № 11/2005г. е неприложим в случая.

В заключение съдебният състав приема, че предявените главни икове за заплащане на паричната равностойност на безплатна храна, на която ищецът е имал право, но която не му е била осигурена от работодателя за минало отработено време в хипотеза на вече положен труд в условията на специфична организация на труда, са доказани по основание и размер, поради което като основателни следва да се уважат.

Основателността на иковете за главното вземане, обуславя основателност и на акцесорната претенция за лихва за забава. Същата е доказана по размер със заключението на вещото лице по ССЧЕ, поради което следва да се уважи в цялост. Законната лихва за забава за изпълнение на задължението за заплащане на паричната равностойност на неосигурената на работника безплатна храна за периода от 01.04.2020г. до датата на предявяване на исковата молба в съда – 26.02.2023г. възлиза на в общ размер на сумата от 130.85 лв.

Въз основа на така направените фактически и правни изводи, съдът приема, че предявените икове са основателни и следва да се уважат. Идентичен правен резултат е постановил и ВРС в обжалваното решение, което като правилно следва да се потвърди.

На основание чл. 78, ал. 3 от ГПК въззиваемата страна има право на поискани разноси. Такива под формата на адвокатско възнаграждение, уговорено на основание чл. 38, ал. 1, т. 3 от ЗА следва да се присъдят на адв. П. П.. Размерът на адвокатското възнаграждение определен съгласно в чл. 7, ал. 2, т. 1 от Наредба № 1/2004г. по всеки от иковете възлиза на 800 лв. В този размер разносите по делото следва да се възложат в тежест на въззивника.

Мотивиран от така изложените съображения и на основание чл. 271, ал. 1 от ГПК, Варненски окръжен съд

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА Решение № 3432 от 25.10.2023г. по гр.д. № 2362/2023г. по описа на ВРС, 43-ти състав, **В ЧАСТИТЕ**, с които на основание чл. 285 вр. чл. 140, ал. 3 от КТ и

л. 86, ал. 1 от ЗЗД Областна администрация Варна, БУЛСТАТ 000093360 е осъден да заплати на В. М. Ф. с ЕГН ***** сумата от **802 лева**, заявена като частичен иск от иск с цена на цялото вземане от 1632 лева, представляваща паричната равностойност на безплатна храна, дължима но неосигурена от работодателя за периода от 27.02.2020г. до 31.12.2022г., ведно със законната лихва, считано от датата на подаване на исковата молба в съда – 27.02.2023г. до окончателното плащане, както и сумата от **120 лева**, заявена като частичен иск от иск с цена на цялото вземане от 482.14 лева, представляваща обезщетение за забава в плащането на главниците, съставляващи паричната равностойност на безплатна храна, дължимо за периода от 27.02.2020г. до 31.12.2022г., начислено за периода от 01.04.2020г. до 26.02.2023г.

ОСЪЖДА на основание чл. 78, ал. 3 от ГПК вр. чл. 38, ал. 1, т. 3 от ЗА Областна администрация Варна, БУЛСТАТ 000093360 **ДА ЗАПЛАТИ** адв. П. П. П. сумата от **800 лева**, представляваща съдебни разноски пред въззивната инстанция.

РЕШЕНИЕТО е окончателно и не подлежи на обжалване на основание чл. 280, ал. 3, т. 3 от ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____